ارزیابی مؤلفه‌های دانشگاه کارآفرین: مطالعه موردی دانشگاه‌های غرب کشور[1]

حشمت اله سعدی[2]
نیلوفر کوثری[3]
سعید کریمی[4]

چکیده

دانشگاه کارآفرین دانشگاهی است که فعالیت‌های کارآفرینی و تجاری‌سازی را انجام می‌دهد و هدف آن بهبود عملکرد در سطح ملی منطقه‌ای، اقتصادی و نیز منفعت مالی دانشگاه و اعضاء هیئت‌علمی و دانشجویان آن است. عوامل متعددی بر شکل‌گیری دانشگاه کارآفرین تأثیرگذار است، در این پژوهش این عوامل در دو گروه نرم‌افزاری و سخت‌افزاری تفکیک شده‌اند. بدین ترتیب هدف پژوهش حاضر بررسی ابعاد نرم‌افزاری و سخت افزاری دانشگاه کارآفرین است. پژوهش حاضر از نوع توصیفی- همبستگی است که با استفاده از فن پیمایش انجام شد. جامعه‌ی آماری تحقیق اعضاء هیئت‌علمی دانشگاه بوعلی سینا (استان همدان)، دانشگاه رازی (استان کرمانشاه) و دانشگاه کردستان (استان کردستان) (N=۱۰۸۵) بود. با استفاده از فرمول کوکران از جامعه کل، ۲۴۰ نفر به‌عنوان نمونه جهت مطالعه انتخاب گردید. روش نمونه‌گیری تصادفی ساده و متناسب با حجم نمونه بود. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه‌ای بود که برای تعیین روایی آن از پانل متخصصان و برای سنجش پایایی آن از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. نتایج پژوهش نشان می‌دهد؛ دانشگاه‌های غرب کشور ازنظر تأمین شرایط

---

۱. مقاله حاضر برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد تحت عنوان «ارزیابی مؤلفه‌های دانشگاه کارآفرین: مطالعه موردی دانشگاه‌های غرب کشور» است که در دانشگاه بوعلی‌سینا، در سال تحصیلی ۱۳۹۵-۱۳۹۶ به انجام رسیده است.

۲. دانشیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه بوعلی‌سینا، همدان، ایران؛ مسئول مکاتبه، پست‌الکترونیک: Hsaadi۴۸@yahoo.com

۳. دانشجو کارشناسی ارشد ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه بوعلی‌سینا، همدان، ایران، پست‌الکترونیک: Niloufarkowsari@yahoo.com

۴. استادیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه بوعلی‌سینا، همدان، ایران؛ پست‌الکترونیک: Skarimi@basu.ac.ir

[Downloaded from ihej.ir on 2025-11-05]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1396.9.4.4.6]

نرم‌افزاری و سخت‌افزاری جهت کارآفرین شدن در حدّ مطلوبی نیستند و برای حرکت به سمت دانشگاه کارآفرین باید تغییراتی اساسی در ابعاد نرم‌افزاری و سخت‌افزاری خود ایجاد کنند. تغیر محتوی دروس، استفاده از اساتید کارآفرین و برقراری ارتباط با صنعت ازجمله پیشنهادهایی است که منجر به تبدیل دانشگاه‌ها به دانشگاه کارآفرین می‌شوند.

واژگان کلیدی: دانشگاه کارآفرین، بعد نرم‌افزاری، بعد سخت‌افزاری. دانشگاه‌های غرب کشور

مقدمه و بیان مسئله

کارآفرینی مفهومی است که تاکنون از دیدگاه‌های مختلف موردبررسی قرار گرفته و همه بر این باورند که کارآفرینی موتور محرک توسعه اقتصادی کشورهای درحال‌توسعه و توسعه‌یافته است (کریمی،۱۳۹۳). ازنظر دراکر[۱] هر شخصی که بتواند تصمیم بگیرد، می‌تواند کارآفرین شدن و رفتار کارآفرینانه را بیاموزد. گرچه کارآفرینان با ویژگی‌های شخصیتی معینی مانند تیزهوشی و انرژی زیاد به دنیا می‌آیند، اما این مشخصات را به‌وسیله آموزش می‌توانند، توسعه دهند. پرورش و آموزش کارآفرینان از طریق تجمیع مهارت‌های مربوط به دانش فنی، تجربه و سال‌ها تلاش، حاصل می‌شود (تامسون[۲]، ۱۹۹۹). امروزه مفهوم کارآفرینی در بخش‌های مختلف زندگی بشر تجلی یافته و سبب تغییر مأموریت این بخش‌ها شده است. یکی از این بخش‌هایی که در سال‌های اخیر تحت تأثیر نگرش کارآفرینانه قرار گرفته است، دانشگاه است. مأموریت دانشگاه‌ها در بستر زمان، هم‌گام با تحولات و دگرگونی‌های جهانی و در راستای پاسخگویی به نیازهای اقتضایی جوامع، دچار تحول شده و به‌سوی پارادایم کارآفرینانه در حال حرکت است (بهزادی و همکاران،۱۳۹۳).

متأسفانه به دلیل هم‌خوانی نداشتن دروس دانشگاهی با نیازهای جامعه، دانش‌آموختگان دانشگاه‌ها از تخصص و کارایی لازم برخوردار نیستند، در چنین شرایطی توجه به مسئله کارآفرینی، بسط و توسعه‌ی آن در آموزش عالی اهمیت ویژه‌ای دارد (عابدینی و عقلی،۱۳۹۱). از نگاهی دیگر با توجه به‌شتاب روزافزون تغییرات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی در جامعه و شکل‌گیری چالش‌ها و انتظارات جدیدی در جامعه، توجه به توسعه قابلیت‌های کارآفرینی و ترویج روحیه‌ی آن در دانش‌آموختگان و حتی دانشجویان بسیار ضروری است (علی‌زاده‌مجد، ۱۳۹۳).

به خاطر اهمیت و نقش کارآفرینی در روند رشد و توسعه کشورها طی چند دهه گذشته، نظام آموزشی کشورهای درحال‌توسعه و پیشرفته با توجه به نیازها و محدوده‌ی امکانات خود، برنامه‌های آموزشی و پژوهشی خاصی را برای آموزش کارآفرینان به اجرا گذاشته‌اند (کردنائیج، ۱۳۸٤). هم‌چنین دولت‌ها به این نتیجه

۱. Druckre
۲.Thompson

[Downloaded from ihej.ir on 2025-11-05]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1396.9.4.4.6]

رسیده‌اند که برای کسب موفقیت اقتصادی در عرصه ملی و بین‌المللی و در عرضه خدمات و تولید محصولات در سازمان‌ها و شرکت‌ها نیاز مبرم به توسعه کارآفرینی دارند، ازاین‌رو یکی از عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی توجه خاص به تقویت نظام آموزشی دانشگاه‌هاست. برای توسعه و تقویت فرهنگ کارآفرینی در دانشگاه‌ها، نیاز به تغییر و تحول در ساختار، اهداف، نگرش و روش‌های تدریس در مراکز آموزش عالی است. (محمدی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۳).

تا قبل از سال‌های ۱۹۸۰ نقش دانشگاه‌ها عمدتاً انتقال دانش بود. در اواسط دهه ۱۹۸۰ تصمیم گیران آموزش عالی به این نتیجه رسیدند که دانشگاه باید به یک محیط پویا تبدیل شود و تغییر و تحولاتی ازجمله خلق و انتشار ایده‌های نو در ساختار خود ایجاد کند. اولین قدم در این راه تصویب قانون مدیریتی جدید بود که سبب ایجاد رابطه بین مدیران و دانشگاهیان می‌شد. درنتیجه شیوه جدیدی از مدیریت در دانشگاه‌ها برای آن‌که کارآمدتر عمل کنند شکل گرفت (گراسیا و همکاران[1]، ۲۰۱۳). دانشگاه‌های قدرتمند در دهه‌های اخیر با توجه به انتظار محیط و هوشمندی ذاتی خود دچار تحولاتی شده‌اند. این تحولات دانشگاه ایزوله و بافاصله از جامعه و صنعت را به سازمانی کاملاً در ارتباط هوشمندانه و سازمان‌یافته با صنعت و جامعه به‌ویژه در جهت شناسایی و رفع نیازهای واقعی آن‌ها تبدیل کرده‌است (شعبان‌نژاد و یزدانی، ۱۳۹۰).

نقش اساسی دانشگاه‌ها در تربیت نیروی کار متخصص موجب شده است در کشورهای مختلف به‌ویژه کشورهای توسعه‌یافته، به تغییر و تحولات اساسی در دانشگاه‌ها بپردازند. در ابتدا دانشگاه‌ها آموزش محور بودند. هدف این دانشگاه‌ها، آموزش و تربیت نیروی انسانی متخصص بود. پس‌ازآن انقلاب آکادمیک نخست در اواخر قرن ۱۹ در کشور آلمان روی داد که طی آن دانشگاه‌های پژوهش محور به‌عنوان نسل دوم دانشگاه‌ها معرفی شدند. این دانشگاه‌ها در پژوهش و تولید علم نقش داشتند. سپس، انقلاب آکادمیک دوم در نیمه دوم قرن بیستم پس از جنگ جهانی دوم اتفاق افتاد که طی آن دانشگاه‌های کارآفرین به‌عنوان نسل سوم باهدف تربیت نیروهای انسانی کارآفرین و ارتباط با صنعت پا به عرصه ظهور گذاشتند. یونسکو در چشم‌انداز آموزش عالی برای قرن ۲۱ دانشگاه‌های نوین یا نسل سوم را این‌گونه توصیف کرده است: «جایگاهی که در آن مهارت‌های کارآفرینی در آموزش عالی به‌منظور بهبود قابلیت‌های فارغ‌التحصیلان در جهت تبدیل‌شدن به کارآفرینان توسعه می‌یابند.» (نشریه داخلی طرح و برنامه ۱۳۹۳). جدول (۱) مراحل گذر از دانشگاه نسل اول به دانشگاه‌های نسل سوم را نشان می‌دهد.

۱. Gracia & et al

[Downloaded from ihej.ir on 2025-11-05]

[DOR: 20.1001.1.2008800.1396.9.4.4.6]

جدول ۱: سیر تحولی دانشگاه‌ها

دانشگاه نسل اول	دانشگاه نسل دوم	دانشگاه نسل سوم
دانشگاه‌های آموزش محور	دانشگاه‌های آموزش محور و پژوهش محور	دانشگاه‌های آموزش محور، پژوهش محور و کارآفرین
نقش: دفاع از حقایق	نقش: کشف حقیقت	نقش: تولید ارزش
هدف: ▪ بومی‌سازی ارزش‌های مالی، اجتماعی و فرهنگی ▪ تربیت متخصص	هدف: ▪ تمرکز بیش‌تر بر آموزش فنّی‌حرفه‌ای و کاربردی ▪ تربیت متخصص + دانشمند	هدف: ▪ تأمین نیازهای دانشجویان از طریق آماده‌سازی دانشجویان برای محیط کار ▪ تربیت متخصص+دانشمند+کارآفرین

(Gupta,۲۰۰۸).

دانشگاه کارآفرین در ادبیات آموزش عالی تعابیر مختلفی دارد؛ کلارک[۱] (۱۹۹۸) و ونوات[۲] (۱۹۹۹) دانشگاه‌های نوآور، لزلی و اسلاتر[۳] (۱۹۹۷) دانشگاه‌های بازار و سرمایه‌داری آکادمیک و روپکه[٤] (۱۹۹۸) دانشگاه کارآفرین را به‌عنوان سازمان‌های کارآفرین مدنظر قرار دادند و نظرهای خود را در سه بخش دسته‌بندی می‌کنند: اول این‌که دانشگاه به‌عنوان سازمان، شیوه مدیریت کارآفرینانه را به کار می‌گیرد؛ دوم آن‌که اعضای آن کارآفرینانه عمل می‌کنند و سوم این‌که از الگویی کارآفرینانه برای تعامل با محیط خود پیروی می‌کنند (بهزادی و همکاران، ۱۳۹۳).

دانشگاه کارآفرین دانشگاهی است که فعالیت‌های کارآفرینی و تجاری‌سازی را انجام می‌دهد و هدف آن بهبود عملکرد در سطح ملی منطقه‌ای، اقتصادی و نیز منفعت مالی دانشگاه و اعضاء هیئت‌علمی و دانشجویان آن است (فیلپوت و دولی[٥]، ۲۰۱۱). اولین موج دانشگاه کارآفرین به‌منظور سیاست‌گذاری در خصوص ثبت اختراعات دانشگاهی، تدوین سیاست‌های انتقال تکنولوژی، توسعه همکاری با صنعت در دانشگاه‌های پیشرو در ایالات‌متحده مانند MIT و استنفورد رخ داده است و سپس به دانشگاه‌های اروپای غربی رسید (۲۰۱۸) .دانشگاه کارآفرین به معنی ایجاد تغییرات جهانی در فرهنگ، سازمان و بخش‌های عملیاتی در ارتباط با دانشگاه‌ها جهت پاسخ به فشارهای محیطی است. این تغییرات پایه‌ای موجب کمک به دانشگاه‌ها برای بهبود فرصت‌های نهادی و کسب موفقیت آن‌ها می‌شود (گراسیا و همکاران، ۲۰۱۳). دانشگاه‌ها و نظام آموزشی عالی به‌منظور هم‌سویی

۱. Clark
۲. Van Vought
۳. Leslei & Slaughter
٤. Ropke
٥. Philpot & Dooley

[Downloaded from ihej.ir on 2025-11-05]
[DOR: 20.1001.1.20088000.1396.9.4.4.6]

هرچه بیش‌تر با فرآیند توسعه اقتصادی بومی، منطقه‌ای و بین‌المللی به تغییر نقش سنتی خود که صرفاً تولید دانش است، به‌سوی دانشگاه‌های کارآفرین که افزون بر تولید دانش و خلق ایده‌ها، آن‌ها را به عمل تبدیل می کند، حرکت کند (میان، ۲۰۰٦). برای این‌که یک دانشگاه بتواند به دانشگاه کارآفرین تبدیل شود، سه مرحله وجود دارد که کیفیت هر مرحله معمولاً و نه ضرورتاً بر اساس کیفیت مراحل قبلی است و ممکن است ترتیب مراحل برحسب ویژگی‌های محیط معکوس گردد:

مرحله اول: مؤسسه دانشگاهی باید دیدگاه راهبردی برای خود اتخاذ کرده و توانایی تنظیم و تعیین اولویت‌های خود را کسب کند.

مرحله دوم: مؤسسه دانشگاهی نقش فعالی را در تجاری‌سازی دارایی‌های فکری حاصل از فعالیت اساتید و دانشجویان خود پیدا می‌کند.

مرحله سوم: مؤسسه دانشگاهی نقش پیشرویی را در بهبود محیط نوآوری محلی خود از طریق همکاری با صنعت و دولت ایفا می‌کند (اتکوویز[۱]، ۲۰۰٤).

در جدول (۲) به برخی از تعاریف دانشگاه کارآفرین که توسط گاراسیا[۲] و همکاران گرداوری شده است، اشاره شده است.

جدول ۲: تعاریف دانشگاه کارآفرین

سال	نویسنده	تعریف
۱۹۸۳	اتزکتوز[۳]	دانشگاه‌هایی که به منابع اعتبارات مالی جدید مثل اختراعات ثبت‌شده، قراردادهای پژوهشی و همکاری با شرکت‌های خصوصی توجه دارند.
۱۹۹۵	کریسمن، هینس و فراسر[٤]	دانشگاه کارآفرین شامل: ایجاد سرمایه‌گذاری‌ها و کسب‌وکارهای جدید توسط اساتید، کارکنان و دانشجویان است.
۱۹۹۵	دییل[٥]	دانشگاهی که تکنولوژی را به‌منظور سرمایه‌گذاری تحقیقات دانشگاهی با نتیجه تجاری شدن تحقیقات انتقال می‌دهد.

۱. Etzkuwiz
۲. Gracica
۱. Etzkowitz
۲. Chrisman, Hynes and Fraser
۳. Dill

[Downloaded from ihej.ir on 2025-11-05]
[DOR: 20.1001.1.20088000.1396.9.4.4.6]

۱۹۹۸	روپکه[۱]	دانشگاه کارآفرین می‌تواند به معنی سه چیز: خود دانشگاه به‌عنوان یک سازمان کارآفرین، تبدیل اعضاء دانشگاه به کارآفرینان و تعامل مستمر دانشگاه با محیط باشد.
۱۹۹۹	سابوتزکی[۲]	دانشگاهی کارآفرین است که دانشگاه و بخش تجاری مشارکت نزدیکی برای دسترسی به منابع بودجه خارجی داشته باشند.
۲۰۰۲	کربی[۳]	دانشگاه کارآفرین باید توانایی نوآوری، تشخیص و ایجاد فرصت کار کردن در گروه، ریسک‌پذیری و پاسخ به چالش‌ها را داشته باشد.
۲۰۰۸	شاتوک[٤]	کارآفرینی انعکاس نهادی از هر دو یک محیط در حال تغییر و ظرفیت دانشگاه‌ها برای تولید نوآوری از طریق ایده‌های جدید است.

ویژگی‌های دانشگاه کارآفرین: دانشگاه کارآفرین دارای ویژگی‌هایی است که آن را از دانشگاه‌های نسل اول و دوم متمایز می‌کند. شاهوردانی (۱۳۸۹) به نقل از تراچ‌تنبرگ[٥] برخی از ویژگی‌های دانشگاه کارآفرین را به شرح زیر عنوان کرده است:

_در دانشگاه کارآفرین، دانشجویان مانند مشتری هستند؛

_در دانشگاه کارآفرین، تشویق‌های سنتی کاهش اما موقعیت و جایگاه دانشگاه ارتقاء می‌یابد؛

_دانشگاه کارآفرین ناگزیر از ایجاد کسب درآمد هستند؛

_بررسی و تعیین مهم‌ترین وفوری‌ترین نیازهای اقتصادی و تولیدی جامعه که تأمین تمام یا بخشی از آن‌ها مستلزم برنامه‌های آموزشی جدید است؛

_برقراری ارتباط نزدیک با صاحبان و متخصصان صنایع به‌منظور مشارکت آنان در تدوین محتوای آموزشی مناسب و کاربردی در تأمین نیازها؛

_هدایت و جهت‌دهی به فعالیت‌های پژوهشی دانشگاه‌ها در مسیر شناسایی نیازها و روش‌های تأمین آن‌ها؛

_شناسایی و به‌کارگیری روش‌های مؤثر آموزشی در برگزاری دوره‌های آموزشی موردنیاز و پیش‌بینی‌شده و تدوین نظام جامع ارزشیابی و محتوایی با توجه به ملاک‌های آموزشی کارآفرینی می‌شود.

_صنعت و دانشگاه کارآفرین، مرتبط و هماهنگ باهم از ابزارهای ضروری برای رسیدن به توسعه ملی هستند. (رئیسی و خالق‌جو، ۱۳۹۳).

٤. Röpke
٥. Subotzky
۱. Kirby
۲. Shattock
۳. Tanbbreg

[Downloaded from ihej.ir on 2025-11-05]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1396.9.4.4.6]

نتیجه آنکه برای دستیابی توسعه همه‌جانبه، ایجاد پویایی در نظام آموزش عالی یک ضرورت است. دانشگاه‌ها باید علاوه بر امور آموزشی و پژوهشی، در حوزه خلق ایده و کارآفرینی نیز فعالیت نمایند. درواقع دانشگاه‌ها باید با ایجاد شرایط نرم‌افزاری و سخت‌افزاری با تغییر در سیاست‌ها و استراتژی‌ها، جایگاه خود را از یک مرکز آموزش عالی سنتی به موسسه‌ای کارآفرینی تغییر دهد.

در خصوص این‌که برای تبدیل‌شدن به یک دانشگاه کارآفرین به چه تغییراتی نیاز در سطوح نرم و سخت نیاز است، مطالعات مختلفی انجام شده است که به برخی از آن اشاره می‌شود. در پژوهش قنبری و آقاجانی (۱۳۹۱) دانشگاه کارآفرین باید از سند چشم‌انداز ایران ۱٤۰٤ پیروی کند، از ساختار رسمی خود بکاهد، در اتخاذ تصمیمات و سیاست‌گذاری‌ها تمرکززدایی کند، اطلاعات را در اختیار تمامی اعضاء سازمان قرار دهد، فرهنگ کارآفرینی در دانشگاه نهادینه کند، محتوای دروس را تغییر دهد و در آخر مراکز رشد و فناوری ایجاد کند. در پژوهشی که توسط بهزادی و همکاران (۱۳۹۳) انجام شد، چنین استنتاج می‌شود، الگو دانشگاه کارآفرین از منظر کارآفرینی سازمانی شامل مؤلفه‌های کیفیت دانش‌آموختگان، انتشاریافته‌های علمی، جذب منابع مالی، قراردادهای پژوهشی، ثبت اختراع، ایجاد کسب‌وکارهای زایشی، ایجاد پارک علم و فناوری، فرهنگ‌سازمانی کارآفرینانه، ساختار سازمانی منعطف، رویکرد کارآفرینانه‌ی اساتید، مدیریت کلان، محتوای دروس و ویژگی‌های دانشجویان است.

نوبخت‌وند و همکاران (۱۳۹۲) تحت عنوان نقش دانشگاه کارآفرین در تجاری‌سازی پژوهش‌های دانشگاهی بیان کردند: موانع زیادی بر سر راه اثربخشی انتقال تجاری در دانشگاه کارآفرین وجود دارد که دربرگیرنده تقابل فرهنگ‌ها، عدم انعطاف بوروکراتیک، سیستم‌های ضعیف پاداش‌دهی و مدیریت غیر اثربخش دفاتر انتقال تکنولوژی دانشگاه‌ها می‌باشند. در پژوهش اقبال‌اول و همکاران (۱۳۹۲) چنین استنتاج می‌شود، دانشگاه کارآفرین نیاز دارد تا انعطاف‌پذیر باشد، به‌ویژه در واکنش به تقاضا و نیاز در حال تغییر محیط دانشگاه‌ها نیاز به یک ساختار منعطف دارند تا در آن رسمیت و میزان قوانین و مقررات کاسته شود. سپس کارآفرینی را در دانشگاه آموزش داد و با پرورش و تجاری‌سازی دانش و حاکم کردن تفکر خلاقیت، نوآوری و برقرار کردن ارتباط هرچه بیش‌تر با صنعت و شناسایی نیازهای این بخش و ایجاد شرکت‌های دانش‌بنیان می‌توان در جهت ایجاد دانشگاه کارآفرین گام برداشت.

در بررسی میارکلائی و همکاران (۱۳۹۳) به این نتیجه رسیدند، شاخص‌های دانشگاه کارآفرین در دانشگاه مازندران مؤلفه‌های چشم‌انداز، مأموریت و استراتژی دانشگاه، حاکمیت و اداره‌ی دانشگاه، ساختار و طرح سازمانی، چند رشته‌ای و فرارشته‌ای، قدرت نفوذ و استفاده از منابع متنوع، مدیریت ذی‌نفعان و ارزش‌های جامعه، دانش‌آموختگان، انتقال دانش، مرکز رشد، تأمین مالی در شرکت‌های مشتق از دانشگاه، بین‌المللی سازی و درنهایت آموزش کارآفرینانه و آموزش سرمایه‌گذاری در سطح نامناسبی قرار دارد. در پژوهش فرامرزی‌نیا و

[Downloaded from ihej.ir on 2025-11-05]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1396.9.4.4.6]

فرهادی‌راد (۱۳۹۳) چنین نتیجه‌گیری می‌شود، دانشگاه برای آن‌که کارآفرین شود؛ باید اهداف و مأموریت‌های خود را به‌گونه‌ای تنظیم و تدوین کند که برای مواجه با نو پیدایی‌های عصر حاضر از آمادگی مناسب برخوردار باشد. درنتیجه باید بین فرهنگ کارآفرینانه، تنوع در منابع مالی، گسترش مرزهای ساختاری، هسته رهبری قویی و پایه‌ی دانشگاهی قویی ارتباط چند سویه برقرار کند.

در بررسی گرریرو و آربانو[۱] (۲۰۱۰) چنین برداشت می‌شود؛ دانشگاه کارآفرین دانشگاهی است که کارآفرینی علمی در آن بتواند نیرویی برای رشد اقتصادی ایجاد کند و باعث رقابت در بازارهای جهانی شود. در پژوهش لیپوتره و همکاران[۲] (۲۰۱۰) چنین استنتاج می‌شود؛ دانشگاه‌های کارآفرین دانشگاه‌هایی هستند که پویا و کارآفرین باشند و بتوانند ارزش‌های تخصصی و مدیریتی را تلفیق کنند.

از دیدگاه تودورویک و همکاران[۳] (۲۰۱۱) کارآفرین شدن دانشگاه‌ها اغلب با افزایش ظرفیت‌های تجاری تحقیقات علمی - پژوهشی میسر است که این تجاری‌سازی‌ها توانایی رقابت در بازارهای بین‌المللی را به دانشگاه‌ها می‌دهد. در پژوهش کئربی و همکاران[٤] (۲۰۱۱) یک دانشگاه کارآفرین دانشگاهی است؛ که توانایی نوآوری، تشخیص و ایجاد فرصت، کارتیمی، ریسک کردن و پاسخ به چالش‌ها را دارد و درصدد فعالیت به‌منظور تغییر ذاتی در مشخصه سازمانی خود است، به‌طوری‌که وضعیت روشنی در آینده داشته باشد.

در پژوهش مایجا و همکاران[۵] (۲۰۱۲) آمده است؛ دانشگاه کارآفرین در حالت اول به‌عنوان یک سازمان کارآفرین فعالیت می‌کند، حالت دوم اعضای دانشگاه شامل هیئت‌علمی، دانشجویان و کارکنان ستادی کارآفرین هستند و حالت سوم تعاملات بین دانشگاه و محیط بیرونی برمبنای نگرش کارآفرینانه باشد. جارونویچ و آوتنیس[٦] (۲۰۱۳) در مطالعه خود سه مأموریت آموزش، تحقیق و صنعت را برای دانشگاه کارآفرین پیشنهاد کردند. آموزش بر اساس برنامه‌های آموزشی کارآفرینی ارائه می‌شود و به تربیت دانشجویان ماهر در کارآفرینی می‌پردازد. برونداد تحقیقات را به‌صورت دانش علمی در آورده و با بخش سوم (صنعت) از طریق کسب‌وکارهای کوچک، شرکت‌های برزادی، پارک علم و فناوری و شبکه‌ها ارتباط برقرار می‌کند.

گاراسیا آراسیل و همکاران[۷] (۲۰۱۳) معتقدند؛ که یکی از چالش‌های پیشرو دانشگاه‌های سنتی مشکلات مالی و اقتصادی است که یک دانشگاه را تهدید می‌کند که تنها راه گذر از این مشکل تغییر نقش دانشگاه‌ها به سمت

۱.Guerrero & Urbano
۲. Lepoutre & et al
۳. Todorovic & et al
٤. Kirby & et al
۱. Maija & et al
۲. Jarohnovich & Avotins
۳. García-Aracil & et al

[Downloaded from ihej.ir on 2025-11-05]
[DOR: 20.1001.1.20088000.1396.9.4.4.6]

کارآفرین شدن است. در پژوهش سرایوتکوروو و همکاران[۱] (۲۰۱٤) چنین نتیجه‌گیری می‌شود، عوامل شخصیت کارآفرینانه برای کارآفرین شدن کافی و قابل تعمیم‌پذیری نیست. درنتیجه علاوه بر این‌که دانشجویان دانشگاه باید ویژگی‌های ذاتی داشته باشند، بلکه باید تمایل به ریسک‌پذیری جهت کارآفرین شدن را نیز بیاموزند.

در پژوهشی که توسط دابیک و همکاران[۲] (۲۰۱۵) انجام شد به این نتیجه رسید، مدیر دانشگاه کارآفرین باید به برنامه‌های خاص توسعه منابع انسانی افراد در دانشگاه توجه کند و هیئت‌علمی این دانشگاه‌ها نیز باید در زمینه های آموزش، تحقیق و انتقال دانش متخصص باشند. ازنظر کالار و آنتونسیک[۳] (۲۰۱۵) دانشگاهی کارآفرین است؛ که به مشارکت فعالیت بین علم و صنعت اهمیت دهد، ازلحاظ فنی و علمی در سطح بین‌المللی قرار بگیرد و به‌طورکلی از دانشگاه‌های سنتی فاصله بگیرند و به انتقال و تجاری‌سازی علمی و عملی یافته‌های خود دست یابند.

مفهوم کارآفرینی پیش از مفهوم دانشگاه کارآفرین به کار گرفته شد و در عرصه عمل نیز موفقیت‌هایی را کسب کرد؛ اما از بدو پیشنهاد مفهوم کارآفرینی دانشگاهی و بلوغ آن در ابداع مفهوم دانشگاه کارآفرین، تنها به مفهوم-سازی‌های صرف در این مورد پرداخته شده بود و در مورد نهادینه کردن نهادی آن در دانشگاه حرفی به میان نیامده بود (نوروزی و همکاران،۱۳۹۳). در این پژوهش با توجه به بررسی مدل‌های پیشین چنین نتیجه‌گیری می‌شود؛ که دانشگاه برای کارآفرین شدن باید تغییرات اساسی در ابعاد نرم‌افزاری و سخت‌افزاری خود ایجاد کند. پژوهش حاضر درصدد بررسی این تغییرات در ابعاد نرم‌افزاری و سخت‌افزاری در دانشگاه‌های غرب کشور است.

جمع‌بندی دیدگاه‌های صاحب‌نظران را می‌توان در مدل (۱) نشان داد. بر اساس این مدل برای تبدیل دانشگاه‌های نسل یک و دو به دانشگاه کارآفرین، دانشگاه باید در دو بعد نرم‌افزاری و سخت‌افزاری تغییراتی را در خود ایجاد نماید.

٤. Serra Yurtkour & et al
٥. Dabic & et al
٦. Kalar & Antoncic

[Downloaded from ihej.ir on 2025-11-05]

[DOR: 20.1001.1.2008800.1396.9.4.4.6]

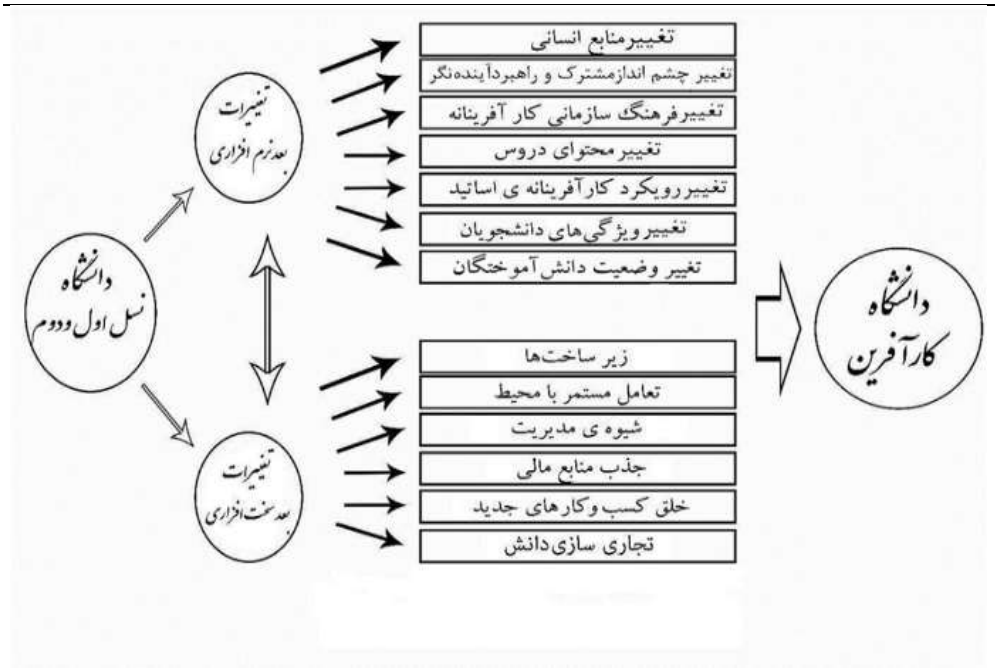

مدل ۱: مدل مفهومی پژوهش

روش‌شناسی پژوهش

در این پژوهش نوع تحقیق، کاربردی[1] است، زیرا نتیجه آن مورداستفاده قرار خواهد گرفت و روش تحقیق مورداستفاده پیمایشی – توصیفی[2] است. دودسته متغیر در این تحقیق قابل‌ذکر است: متغیرهای مستقل ویژگی‌های فردی مانند جنسیت، سن، محل خدمت (دانشگاه)، دانشکده، گروه آموزشی، رشته تحصیلی، رتبه، سابقه تدریس در دانشگاه، محل دریافت آخرین مدرک تحصیلی و سابقه کارآفرینی اساتید است. متغیر وابسته در این پژوهش دو متغیر وابسته بعد نرم‌افزاری شامل ۷ شاخص (عوامل انسانی، چشم‌انداز و راهبرد آینده‌نگر، فرهنگ‌سازمانی کارآفرینانه، محتوی دروس، فرهنگ کارآفرینانه اساتید، ویژگی‌های دانشجویان و وضعیت دانش‌آموختگان) و بعد سخت‌افزاری شامل ٦ شاخص (زیرساخت‌ها، تعامل با محیط، شیوه‌ی مدیریت، منابع مالی، خلق کسب‌وکار و تجاری‌سازی دانش) از دیدگاه اساتید دانشگاه بوعلی سینا، رازی و کردستان موردبررسی واقع شده است.

۱. Applied Research
۲. Descriptive Survey

[Downloaded from ihej.ir on 2025-11-05]
[DOR: 20.1001.1.20088000.1396.9.4.4.6]

جامعه آماری در این پژوهش اساتید دانشگاه‌های بوعلی سینا، رازی و کردستان است که تعداد آن‌ها در سه دانشگاه ۱۰۸۵ نفر است. روش نمونه‌گیری در این پژوهش تصادفی ساده یا متناسب است، بدین منظور که اعضاء نمونه کاملاً تصادفی و بدون سوگیری پژوهشگر انتخاب‌شده‌اند. با استفاده از فرمول کوکران ۲٤۰ نفر موردمطالعه قرار گرفتند. ابزار اندازه‌گیری و روش جمع‌آوری اطلاعات این تحقیق پرسشنامه از نوع مکتوب و محقق ساخته بوده و با استفاده از اطلاعات به‌دست‌آمده در بخش مرور ادبیات طراحی و نهایی گردیده است. برای انجام دقیق این عملیات از نرم‌افزار Spss، نسخه ۲۲ که آسان‌ترین و دقیق‌ترین روش به شمار می‌رود استفاده‌شده است.

یافته‌های پژوهش

توصیف داده‌ها

با توجه به نتایج به‌دست‌آمده جنسیت نمونه مورد ۸۲/۵ درصد نمونه‌ها مرد و ۱۷/۵ درصد زن هستند. میانگین سنی جامعه موردمطالعه ٤۱/۷٦ سال با انحراف معیار ۷/۹۹ است که بین طیف سنی ۲۵ تا ٥٦ سال به بالا است که بیش‌ترین فراوانی (۱/ ٤۲ درصد) مربوط به گروه سنی ٤٥ – ۳٦ و کم‌ترین فراوانی (۷/۵ درصد) مربوط به گروه سنی ٥٦ سال به بالا است. نتایج حاصل از پژوهش نشان می‌دهد ۱/ ۲۷ درصد از افراد نمونه موردمطالعه در دانشگاه بوعلی، ٤۱/۷ درصد در دانشگاه رازی و مابقی ۳۱/۳ درصد در دانشگاه کردستان خدمت می‌کنند.

رتبه اساتید در نمونه موردمطالعه به ترتیب: ٤ درصد استاد، ۲۷ درصد دانشیار، ٦۹ درصد استادیار، ۳/۵ درصد مربی و مابقی دارای سایر رتبه‌های علمی می‌باشند. رتبه استادیاری با (٦۹ درصد) دارای بیش‌ترین فراوانی و سایر رتبه‌های علمی با (۲/۵ درصد) کم‌ترین فراوانی دارند. در این پژوهش میانگین سابقه تدریس جامعه موردمطالعه ۱۱/٦٥ سال با انحراف معیار ۷/٦۳ است که بین ۱ تا ۳۰ سال به بالا متغیر است. بیش‌ترین فراوانی (۲۷/۹ درصد) مربوط به سابقه‌ی تدریس ۱۰ – ٦ سال و کم‌ترین فراوانی (۱/۳ درصد) مربوط به سابقه تدریس بالای ۳۰ سال است. ۷٦/۸ درصد از اساتید نمونه موردمطالعه آخرین مدرک تحصیلی خود را در دانشگاه‌های داخل کشور و مابقی اساتید آخرین مدرک تحصیلی خود را از دانشگاهی خارج از کشور دریافت کرده‌اند. هم‌چنین ۲۲/۹ درصد از اساتید نمونه موردنظر سابقه کارآفرینی دارند و ۷۷/۱ درصد آن‌ها فاقد این سابقه هستند.

[Downloaded from ihej.ir on 2025-11-05]

[DOR: 20.1001.1.2008800.1396.9.4.4.6]

اولویت‌بندی ابعاد نرم‌افزاری دانشگاه کارآفرین

نتایج جدول (۳) حاکی است؛ در بعد نرم‌افزاری دانشگاه کارآفرین از دیدگاه اساتید دانشگاه‌های بوعلی سینا، رازی و کردستان بالاترین و مهم‌ترین اولویت موجود در دانشگاه‌های غرب کشور به عوامل انسانی و کم‌ترین و پایین‌ترین اولویت موجود در دانشگاه‌های غرب کشور به چشم‌انداز و راهبرد آینده‌نگر تعلق دارد.

جدول ۳: اولویت‌بندی ابعاد نرم‌افزاری دانشگاه کارآفرین

ابعاد نرم‌افزاری	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییر	اولویت‌بندی
عوامل انسانی	۱۷/۲۵۰۰	۳/۷۹۳۷۵	۰/۲۲۰	۱
وضعیت دانش‌آموختگان	۱۶/۷۹۲۴	۴/۰۰۳۶۳	۰/۲۳۸	۲
رویکرد کارآفرینانه اساتید	۱۷/۶۲۰۳	۴/۳۳۷۱۴۳	۰/۲۴۸	۳
محتوی دروس	۲۱/۲۵۰۰	۵/۲۷۹۵۳	۰/۲۴۸	۴
ویژگی‌های دانشجویان	۱۵/۰۲۵۱	۴/۰۴۶۹۱	۰/۲۶۹	۵
فرهنگ‌سازمانی کارآفرینانه	۲۱/۶۸۷۸	۶/۱۴۴۷۶	۰/۲۸۳	۶
چشم‌انداز و راهبرد آینده‌نگر	۱۵/۵۲۱۴	۵/۲۵۸۳۰	۰/۳۳۹	۷

اولویت‌بندی بعد سخت‌افزاری دانشگاه کارآفرین

نتایج جدول (۴) حاکی است؛ در تأمین بعد سخت‌افزاری دانشگاه کارآفرین از دیدگاه اساتید دانشگاه بوعلی سینا، رازی و کردستان بالاترین و مهم‌ترین اولویت موجود در دانشگاه‌های غرب کشور به گویه‌ی خلق کسب‌و-کار و پایین‌ترین و کم‌ترین اولویت موجود در دانشگاه‌های غرب کشور به گویه‌ی شیوه مدیریت تعلق دارد.

جدول ۴: اولویت‌بندی بعد سخت‌افزاری دانشگاه کارآفرین

بعد سخت‌افزار	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییر	اولویت‌بندی
خلق کسب‌وکار	۱۵/۵۰۲۱	۳/۴۰۸۱۵	۰/۲۲۰	۱
منابع مالی	۱۸/۰۳۰۰	۴/۱۲۳۵۲	۰/۲۲۹	۲
تجاری‌سازی دانش	۳۳/۷۴۵۷	۷/۹۲۵۲۲	۰/۲۳۵	۳
زیرساخت‌ها	۲۰/۷۴۴۶	۴/۹۵۵۴۲	۰/۲۳۹	۴
تعامل با محیط	۲۳/۴۸۹۳	۶/۰۰۳۶۷	۰/۲۵۶	۵
شیوه مدیریت	۱۶/۶۵۶۸	۴/۴۷۶۵۱	۰/۲۶۹	۶

[Downloaded from ihej.ir on 2025-11-05]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1396.9.4.4.6]

سطح دیدگاه اعضاء هیئت‌علمی به ابعاد نرم‌افزاری و سخت‌افزاری دانشگاه کارآفرین

در این پژوهش با استفاده از روش فاصله انحراف معیار از میانگین[۱]» دیدگاه اعضاء هیئت‌علمی به ابعاد نرم-افزاری و سخت‌افزاری دانشگاه‌ها بررسی شده است. بر این اساس نگرش نمونه‌های موردبررسی را می‌توان در چهار طبقه ضعیف، متوسط، خوب و عالی قرار داد. روش انجام این طبقه‌بندی به‌صورت زیر است.

A < Mean – St.d: A = ضعیف

Mean – St.d < B < Mean: B = متوسط

Mean < C < Mean + St.d: C = خوب

Mean + St.d < D: D = عالی

سطح دیدگاه اعضاء هیئت‌علمی به بعد نرم‌افزاری دانشگاه کارآفرین

همان‌طور که از جدول (۵)، مشاهده می‌شود؛ دیدگاه اساتید به عوامل انسانی، محتوی دروس و وضعیت دانش‌آموختگان از عوامل هفت‌گانه بعد نرم‌افزاری در وضعیت خوب و چشم‌انداز و راهبرد آینده‌نگر، فرهنگ‌سازمانی کارآفرینانه، رویکرد کارآفرینانه اساتید و وضعیت دانش‌آموختگان از عوامل هفت‌گانه بعد نرم‌افزاری در وضعیت خوب قرار دارد.

جدول ۵: دیدگاه اعضا هیئت‌علمی به بعد نرم‌افزاری دانشگاه کارآفرین

بعد نرم‌افزاری	میانگین	وضعیت
عوامل انسانی	۳/٤٥٠٠	خوب
چشم‌انداز و راهبرد آینده‌نگر	۲/٥٨٦٩	متوسط
فرهنگ‌سازمانی کارآفرینانه	۳/۰۹۸۳	متوسط
محتوی دروس	۳/٥٤١٧	خوب
رویکرد کارآفرینانه اساتید	۲/۹۳٦۷	متوسط
ویژگی‌های دانشجویان	۳/۰۰٥۰	متوسط
وضعیت دانش‌آموختگان	۳/۳٥۸٥	خوب

۱. Interval of Standard Deviation from the Mean (ISDM)

[Downloaded from ihej.ir on 2025-11-05]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1396.9.4.4.6]

سطح دیدگاه اعضاء هیئت‌علمی به بعد سخت‌افزاری دانشگاه کارآفرین

همان‌طور که از جدول (٦)، استنباط می‌شود، دیدگاه اساتید به زیرساخت‌ها، تعامل با محیط و شیوه مدیریت از عوامل شش‌گانه بعد سخت‌افزاری در وضعیت خوب و منابع مالی، خلق کسب‌وکار و تجاری‌سازی دانش از عوامل شش‌گانه بعد سخت‌افزاری در وضعیت متوسط قرار دارد.

جدول ٦: دیدگاه اعضا هیئت‌علمی به بعد سخت‌افزاری دانشگاه کارآفرین

بعد نرم‌افزاری	میانگین	وضعیت
زیرساخت‌ها	۳/٤٥٧٤	خوب
تعامل با محیط	۳/۳٥٥٦	خوب
شیوه مدیریت	۳/۳۳۱٤	خوب
منابع مالی	۳/۰۰٥۰	متوسط
خلق کسب‌وکار	۳/۱۰۰٤	متوسط
تجاری‌سازی دانش	۳/۰٦۷۸	متوسط

تحلیل داده‌ها

در این پژوهش به‌منظور بررسی تأثیر متغیرها بر ابعاد مختلف دانشگاه کارآفرین ۱٦ فرضیه آزمون شده است جدول (۷) از مجموع این فرضیات ٤ فرضیه به شرح ذیل تأیید شدند.

۱. بین دیدگاه اعضاء هیئت‌علمی که سابقه کارآفرینی دارند با افرادی که فاقد این سابقه هستند، در خصوص تأمین شرایط نرم‌افزاری در دانشگاه‌ها برای رسیدن به دانشگاه کارآفرین تفاوت معنادار وجود دارد.

همان‌طور که در جدول (۷) مشاهده می‌شود: با استفاده از آزمون ناپارامتریک (من – ویتنی) چنین نتیجه‌گیری می‌شود که بین سابقه‌ی کارآفرینی اساتید با عوامل هفت‌گانه بعد نرم‌افزاری در سطح ۵٪ تفاوت معنادار وجود دارد. این بدین معناست که اساتیدی که سابقه‌ی کارآفرینی دارند، دیدگاه متفاوتی به عوامل نرم‌افزاری برای کارآفرین شدن دانشگاه‌ها نسبت به اساتید فاقد سابقه‌ی کارآفرینی دارند.

۲. دیدگاه اعضاء هیئت‌علمی به وضعیت ابعاد نرم‌افزاری دانشگاه کارآفرین در حدّ مطلوبی نیست.

همان‌طور که در جدول (۷) مشاهده می‌شود: با استفاده از آزمون پارامتریک (t تک نمونه) چنین نتیجه‌گیری می‌شود، دیدگاه اعضاء هیئت‌علمی به وضعیت ابعاد نرم‌افزاری دانشگاه کارآفرین در شرایط حاضر با شرایط مطلوب تفاوت معناداری وجود دارد. به عبارتی دانشگاه‌ها برای رسیدن به نسل سوم نیازمند تغییرات اساسی در

[Downloaded from ihej.ir on 2025-11-05]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1396.9.4.4.6]

عوامل ابعاد نرم‌افزاری خود هستند. تحقق این امر درگرو کارآفرین کردن عوامل، وحدت در تصمیم‌گیری برای چشم‌انداز و راهبرد آینده‌نگر، ایجاد فرهنگ کارآفرینانه‌ی سازمانی، تغییر در محتوای دروس جهت فاصله‌گیری از فاز سنتی، استفاده از اساتید کارآفرین و ایجاد رویکرد کارآفرینانه در اساتید، تغییر ویژگی‌های دانشجویان به سمت کارآفرین شدن آن‌ها و تربیت فارغ‌التحصیلان کارآفرین با توجه به نیازهای صنعت و جامعه است.

۳. بین دیدگاه اعضاء هیئت‌علمی که سابقه کارآفرینی دارند با افرادی که فاقد این سابقه هستند، در خصوص تأمین شرایط سخت‌افزاری در دانشگاه‌ها برای رسیدن به دانشگاه کارآفرین تفاوت معنادار وجود دارد.

همان‌طور که در جدول (۷) مشاهده می‌شود: با استفاده از آزمون ناپارامتریک (من ویت نی) چنین نتیجه‌گیری می‌شود که بین سابقه‌ی کارآفرینی اساتید و عوامل شش‌گانه بعد سخت‌افزاری در سطح ۵٪ رابطه‌ی معناداری وجود دارد. این بدین معناست که اساتیدی که سابقه‌ی کارآفرینی دارند دیدگاه متفاوتی به عوامل سخت‌افزاری برای کارآفرین شدن دانشگاه‌ها نسبت به اساتید فاقد سابقه‌ی کارآفرینی دارند. درنتیجه بهتر است، از اساتید کارآفرین جهت مدیریت دانشگاه جهت کارآفرین شدن دانشگاه استفاده کرد.

٤. نتایج حاصل از آزمون t تک نمونه‌ای: دیدگاه اعضاء هیئت‌علمی به وضعیت ابعاد سخت‌افزاری دانشگاه کارآفرین در حدّ مطلوبی نیست.

همان‌طور که در جدول (۷) مشاهده می‌شود: با استفاده از آزمون پارامتریک (t تک نمونه) چنین نتیجه‌گیری می‌شود، دیدگاه اعضاء هیئت‌علمی به وضعیت ابعاد سخت‌افزاری دانشگاه کارآفرین در شرایط حاضر با شرایط مطلوب تفاوت معناداری وجود دارد. به عبارتی دانشگاه‌ها برای رسیدن به نسل سوم نیازمند تغییرات اساسی هستند. این تغییرات درگرو ایجاد تغییرات در زیرساخت‌های دانشگاه در جهت غیررسمی شدن روابط دانشگاه، تعامل مستمر با جامعه در جهت شناسایی نیازهای آن، تغییر در شیوه‌ی مدیریت و کاهش تمرکز، کمک به ایجاد کسب‌وکارهای جدید در دانشگاه و ایجاد و فعال بودن پارک‌های علم و فناوری است.

[Downloaded from ihej.ir on 2025-11-05]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1396.9.4.4.6]

جدول ۷: خلاصه نتایج آزمون فرضیات

شماره فرضیه	متغیر مستقل	جنس متغیر	متغیرهای وابسته	جنس متغیر	نوع آزمون	مقدار	سطح معنی‌داری
۱	جنسیت	اسمی	بعد نرم‌افزاری دانشگاه کارآفرین	فاصله‌ای	من- ویتنی	۳۰۹۳/۵۰۰	۰/۵٦٤
۲	سن	فاصله‌ای	بعد نرم‌افزاری دانشگاه کارآفرین	فاصله‌ای	اسپیرمن	۰/۰۷۲	۰/۲۹۸
۳	دانشگاه	اسمی چندوجهی	بعد نرم‌افزاری دانشگاه کارآفرین	فاصله‌ای	کروسکال والیس	۱/۲۳۰	۰/۵٤۱
٤	رتبه علمی	اسمی چندوجهی	بعد نرم‌افزاری دانشگاه کارآفرین	فاصله‌ای	کروسکال والیس	٦/۰۳۲	۰/۱۹۷
۵	سابقه تدریس در دانشگاه	فاصله‌ای	بعد نرم‌افزاری دانشگاه کارآفرین	فاصله‌ای	اسپیرمن	۰/۱۱۷	۰/۰۸۷
٦	محل دریافت آخرین مدرک تحصیلی	اسمی	بعد نرم‌افزاری دانشگاه کارآفرین	فاصله‌ای	من- ویتنی	۳۸۳۹/۰۰۰	۰/۹۹٦
۷	سابقه کارآفرینی اساتید	اسمی	بعد نرم‌افزاری دانشگاه کارآفرین	فاصله‌ای	من- ویتنی	۳۰۲۵/۵۰۰	۰/۰۲۲*
۸	دیدگاه اعضاء هیئت‌علمی	رتبه‌ای	بعد نرم‌افزاری دانشگاه کارآفرین	فاصله‌ای	t تک نمونه‌ای	۳/۰۳٦	۰/۰۰۳*
۹	جنسیت	اسمی	بعد سخت‌افزاری دانشگاه کارآفرین	فاصله‌ای	من- ویتنی	۳٤۷۵/۰۰۰	۰/۹۸۹
۱۰	سن	فاصله‌ای	بعد سخت‌افزاری دانشگاه کارآفرین	فاصله‌ای	اسپیرمن	۰/۰۲۸	۰/٦۸۸
۱۱	دانشگاه	اسمی چندوجهی	بعد سخت‌افزاری دانشگاه کارآفرین	فاصله‌ای	کروسکال والیس	۳/۲٦۸	۰/۱۹۵
۱۲	رتبه علمی	اسمی چندوجهی	بعد سخت‌افزاری دانشگاه کارآفرین	فاصله‌ای	کروسکال والیس	٤/۷۸٤	۰/۳۱۰
۱۳	سابقه تدریس	فاصله‌ای	بعد سخت‌افزاری دانشگاه کارآفرین	فاصله‌ای	اسپیرمن	۰/۰۵۸	۰/٤۰٤

[Downloaded from ihej.ir on 2025-11-05]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1396.9.4.4.6]

۱٤	محل دریافت آخرین مدرک تحصیلی	اسمس	بعد سخت‌افزاری دانشگاه کارآفرین	فاصله‌ای	من- ویتنی	۳٤۱۸/۰۰۰	۰/٦۰۹
۱۵	سابقه کارآفرینی اساتید	اسمی	بعد سخت‌افزاری دانشگاه کارآفرین	فاصله‌ای	من- ویتنی	۲۷۲۲/۵۰۰	*۰/۰٤۸
۱٦	دیدگاه اعضاء هیئت‌علمی	رتبه‌ای	بعد سخت‌افزاری دانشگاه کارآفرین	فاصله‌ای	t تک نمونه ای	۵/۰۲۲	*۰/۰۰۰

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی ابعاد نرم‌افزاری و سخت‌افزاری دانشگاه کارآفرین در دانشگاه‌های غرب کشور (بوعلی سینا، رازی و کردستان) بود. نتیجه کلی پژوهش این‌که دانشگاه‌های موردمطالعه در خصوص تأمین شرایط نرم‌افزاری و سخت‌افزاری برای تبدیل‌شدن به یک دانشگاه نسل سومی و چهارمی در شرایط متوسطی قرار دارند، اما درمجموع نظر اعضاء هیئت‌علمی به این پدیده مثبت نیست. آن‌ها معتقدند شاخص‌های دانشگاه کارآفرین در سه دانشگاه موردمطالعه با شرایط مطلوب فاصله معنی‌دار دارد. نکته جالب این‌که هر سه دانشگاه وضعیت مشابه دارند و بِا تفاوت معنی‌داری در خصوص ضرورت‌های تبدیل‌شدن ه دانشگاه کارآفرین ندارند. اعضاء هیئت‌علمی خلاق و کارآفرین نگاه متفاوتی به مقوله دانشگاه کارآفرین دارند. درواقع این اساتید به دلیل آشنایی با بازار کار و کارآفرینی تفاوت دانشگاه‌های کنونی را با دانشگاه کارآفرین خیلی زیاد می‌دانند. این نتیجه با نتایج پژوهش میارکلائی و همکاران (۱۳۹۳)، فرامرزی‌نیا و فرهادی‌راد (۱۳۹۳) و ویلیام و کلاو[1] (۲۰۱٤) (۲۰۱٤) همخوانی داشت. هم‌چنین بین دیدگاه اعضاء هیئت‌علمی که سابقه‌ی کارآفرینی دارند با افرادی که فاقد این سابقه هستند، در خصوص تأمین شرایط سخت‌افزاری در دانشگاه‌ها برای رسیدن به دانشگاه کارآفرین تفاوت معناداری وجود دارد، بهزادی و همکاران (۱۳۹۳) و کردنائیج و همکاران (۱۳۹۱) نیز این نتیجه را تائید کرده‌اند. بر اساس یافته‌های این پژوهش پیشنهادهای زیر به‌منظور ایجاد ابعاد نرم‌افزاری و سخت‌افزاری در دانشگاه‌های غرب کشور (بوعلی سینا، رازی و کردستان) ارائه می‌شود:

با توجه به این‌که ازنظر اعضاء هیئت‌علمی وضعیت نرم‌افزاری دانشگاه برای تحقق دانشگاه کارآفرین مطلوب نیست پیشنهاد می‌شود:

۱. Williams & Kluev

[Downloaded from ihej.ir on 2025-11-05]

[DOR: 20.1001.1.2008800.1396.9.4.4.6]

_برای آن‌که دانشگاه کارآفرین شود، نیاز است روح و فرهنگ کارآفرینی در سازمان نهادینه شود. درنتیجه پیشنهاد می‌شود، از اساتید و کارکنانی باتجربه و سابقه‌ی کارآفرینی جهت کارآفرین شدن دانشگاه‌ها استفاده شود.

_دیدگاه اساتیدی که تجربه و یا سابقه‌ی کارآفرینی دارند با اساتیدی که فاقد این تجربه هستند، متفاوت است. درنتیجه پیشنهاد می‌شود، جهت تعیین چشم‌انداز و راهبردهای آینده‌نگر دانشگاه جهت کارآفرین شدن آن از اساتید کارآفرین کمک گرفته شود.

_تغییر در ساختار و کیفیت نیروی انسانی در دانشگاه‌ها اساساً شکل‌گیری دانشگاه کارآفرین است. بر این اساس دانشگاه‌ها باید در جذب و تربیت نیروی انسانی دقت بیشتری داشته باشند. درواقع توانایی ایجاد شغل و داشتن خلاقیت از ضرورت‌های نیروی انسانی دانشگاه کارآفرین است.

_برای کارآفرین شدن دانشگاه‌ها نیاز است، در محتوی و روش تدریس تغییر ایجاد شود. درنتیجه پیشنهاد می‌شود، از اساتیدی که سابقه و یا تجربه‌ی کارآفرینی دارند جهت ایجاد تغییرات در محتوی و روش تدریس استفاده شود.

منابع

_اقبال‌اول، فرزانه؛ هویدا، رضا و سیادت، سیدعلی. (۱۳۹۲). ویژگی دانشگاه کارآفرین و نقش آن در آموزش و توسعه منابع انسانی. همایش ملی دانشگاه کارآفرین، صنعت دانش‌محور. بابلسر، دانشگاه مازندران.

_بهزادی، نازنین؛ رضوی، سیدمصطفی و حسینی، سیدرسول. (زمستان ۱۳۹۳). طراحی الگو مفهومی دانشگاه کارآفرین با رویکرد کارآفرینی سازمانی. توسعه کارآفرینی. ۷(٤). ۷۱۳-۶۹۷

_رئیسی، رحیم و خالق‌جو، الهه. (اردیبهشت ۱۳۹۳). دانشگاه کارآفرین و توسعه ملی. دومین همایش ملی کارآفرینی و رقابت‌پذیری.

_شاهورانی، شادی. (۱۳۸۹). بررسی تأثیر عوامل محیطی بر ایجاد و توسعه‌ی مراکز رشد دانشگاه‌ها: رهیافتی نو بر دانشگاه کارآفرین و ارتباط بین صنعت و دانشگاه‌ها. نشریه صنعت و دانشگاه‌ها. (۷ و ۸)، صص ٥٦-٤٥.

_شعبانی‌نژاد، اسماعیل و یزدانی، آویشن. (۱۳۹۰). دانشگاه نسل سوم (دانشگاه کارآفرین). کنفرانس ملی کارآفرین، تعاون و جهاد. ۱۲-۱.

_صمدی‌میارکلائی، حسین؛ آقاجانی، حسنعلی و صمدی‌میارکلائی، حمزه. (۱۳۹۳). ارزیابی شاخص‌های دانشگاه کارآفرین بر اساس روش فازی. توسعه کارآفرینی. ۷ (۲). صص ۳۸۸-۳۶۹.

_عابدینی، میمنت و عقیلی، رمضان. (۱۳۹۱). بررسی مفهوم کارآفرینی، آموزش آن در دانشگاه‌ها و جایگاه آن در متون اسلامی. کنفرانس ملی کارآفرینی و مدیریت کسب‌وکارهای دانش‌بنیان. دانشگاه مازندران.

[Downloaded from ihej.ir on 2025-11-05]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1396.9.4.4.6]

_علیزاده مجد، امیررضا. (اسفند ۱۳۹۳). دانشگاه نسل سوم؛ نسل سوم دانشگاهی. ارزش. ٤٢. ص ۳۷.

_فرامرزنیا، ضرغام و فرهادی‌راد، حمید. (۱۳۹۳). مفاهیم و ضرورت دانشگاه کارآفرین و ارائه مدل نظری سنجش دانشگاه کارآفرین در دانشگاه شهید چمران اهواز. همایش بین‌المللی مدیریت.

_قنبری، حسن و آقاجانی، احسان. (آبان ۱۳۹۱). نقش رهبری آموزش برای رسیدن به دانشگاه کارآفرین در چشم‌انداز ١٤٠٤ در ایران. کنفرانس ملی کارآفرینی و مدیریت کسب‌وکارهای دانش‌بنیان.

_کردنائیج، اسدا.... (١٣٨٤). دانشگاه کارآفرین، آموزش عالی و نقش آن در ایجاد اشتغال. فصلنامه مدیریت و توسعه.٢٦. صص ۳۳-۱۷.

_کریمی، سعید. کارآفرینی گردشگری کشاورزی، راهبردی نو برای توسعه روستایی. (زمستان ۱۳۹۳). نشریه کارآفرینی در کشاورزی. ١(٤). صص ٩٠-٦٩.

_محمدی‌زاد، سمیه؛ دارابی، سلمان؛ بابازاده، علی و اسدی، محمد. (بهمن ۱۳۹۳). دانشگاه کارآفرین رهیافتی نو بر ارتباط صنعت و دانشگاه. دومین کنفرانس ملی کارآفرینی و مدیریت کسب‌وکارهای دانش‌بنیان.

نشریه داخلی طرح و برنامه (۱۳۹۳). آشنایی با کارآفرینی و دانشگاه کارآفرین. شماره ۵۵. صص ۵-۱.

_نوبخت‌وند، جابر؛ نیک‌نام‌طوسی، وحیده؛ نیک‌نام‌طوسی، حمیده و گنجه‌خوردزفولی، عبدالرضا. (۱۳۹۲). نقش دانشگاه کارآفرین در تجاری سازی پژوهش های دانشگاهی. بابلسر. همایش ملی دانشگاه کارآفرین، صنعت دانش‌محور. دانشگاه مازندران.

_نوروزی، خلیل؛ باقری‌کنی، مصباح الهدی؛ محمدی، حمیدرضا؛ پاینده، رضا و نوروزی، محمد. (۱۳۹۳). استخراج ابعاد و شبکه‌بندی مؤلفه‌های ساختاری دانشگاه کارآفرین: رویکردی میان‌رشته‌ای. مدیریت در دانشگاه اسلامی ۸ ۳ (۲). ۱۷۲-۱۵٦.

_Dabic, M; Loureiro, M & T, Daim. (٢٠١٥). Unraveling the attitudes on entrepreneurial university: The case of croation and Spanish universities. Technology in since. Volume ٤٢. PP ١٦٧-١٧٨.

_Gracia-Aracil, A. Cstro-Martinez, E; Jimenez-Seez, F; Arroyo, M & Vazquez, M. (٢٠١٣). What might an entrepreneurial university constitute? Proceedings of the ٢٠١٣ EU-SPRI Forum Conference Madrid ١٠-١٢ April.

_Guerrero, M. & Urbano, D. (٢٠١٠). The development of an entrepreneurial university. Journal of Technology Transfer, Springer, pp.١-٣٢.

_Gupta, A. (٢٠٠٨). Education in the ٢١st century: Looking beyond university, New Delhi Shipra Publisher.

[Downloaded from ihej.ir on 2025-11-05]

[DOR: 20.1001.1.2008800.1396.9.4.4.6]

_Jarohnovich.N. & Avotins, CH. (۲۰۱۳). The Changing Role of the Entrepreneurial University in Developing Countries: The Case of Latvia. Journal of Higher Education Theory and Practice vol. ۱۳(۲). ۱۲۱ – ۱٤۸.

_Kalar, B. & Antoncic, B. (۲۰۱٥). The Entrepreneurial University, Academuc Activities and Technology and Knowlege Transfer in Four European Contries. Technovation. ۳٦ – ۳۷.

_Kirby, D. Guerrero. M & Urbano, D. (۲۰۱۱). The theoretical and empirical side of entrepreneurial universities: An institutional approach. Canadian Journal of Administrative Sciences .۲۸(۳), ۳۰۲–۳۱٦.

_Lepoutre, J. Tilleuil, O & Crijns, H. (۲۰۱۰). A New Approach to Testing the Effects of Entrepreneurship Education among Secondary School Pupils.

_Maija, R. Rodney, C & Mark, S. (۲۰۱۲). Perception of entrepreneurial opportunity: A general framework. [DOI]: Management Decision. ۲۰(۷), ۱۰-۱۰.

_Mian, S. (۲۰۰٦). Can 'Entrepreneurial University Model 'Help Pakistan Leapfrog into the Knowledge Economy? Some Reflections' Strategic Management and Entrepreneurship, State University of New York USA.

_Philpot, K, Dooley, L; Oreily, C & Lupton, G. (۲۰۱۱). The Entrepreneurial University: Examining the Underlying Academic Tension. Technovation. ۳۱, pp ۱٦۱-۱۷۰.

_Gustavo Dalmarco G. Willem H. Guilherme V.B. (۲۰۱۸). Creating entrepreneurial universities in an emerging economy: Evidence from Brazil. Technological Forecasting and Social Change. Vol.۱۳٥, October ۲۰۱۸, Pages ۹۹-۱۱۱

_Serra Yurtkorua, E. Acar, P. & Seray Teramanc, P. (۲۰۱٤). Willingness to take risk and entrepreneurial intention of university students: An empirical study comparing private and state universities. ۱۰th International Strategic Management Conference. ۸۳٤ – ۸٤۰.

_Thompson, J. (۱۹۹۹). The word of The Entrepreneur. A New prespective Jurnal of the workplace learning: Employee Counseling Tody.

_Todorovic, Z. Mcnaughton, R & Guid, P. (۲۰۱۱). ENTRE – u: An entrepreneurial Orientation Scale for Universities. Technovation. ۳۱. ۱۲۸ – ۱۳۷.

[Downloaded from ihej.ir on 2025-11-05]

[DOR: 20.1001.1.2008800.1396.9.4.4.6]